

18 aprel / 2020

Məhərrəm Şəmkirli

MƏNİM TANIDIĞIM AZƏR ABDULLA

(doğum gününə)

Yanılmırsa, 2007- ci ilin yaz aylarından biri idi. Yaxın bir qohumum zəng eləyib soruşdu ki, Azər Abdullanı tanıyırsan? Cavab verdim ki, üzbaşurət tanışlığım yoxdur. Amma qiyabi olaraq sovet dönmündən tanıyıram. Bədi və publisistik yazılarını oxumuşam, gözəl şair və nasirdir. Mənim bu cavabından sonra gülə- gülə: -Madam ki, belə tanıyırsan, telefon nömrəsini verim, zəng elə, əyani tanış ol.

Doğrusu, bu təklifdən çıxayım çıtladı. Və öz-özümə,- Uzun illər imzasını tanıdığım, yaradıcılığını izlədiyim, sözünə dəyər verdiyim bir yazarla tanış olmaq heç də pis olmaz, dedim.

Səhəri gün

Azər Abdullaya zəng elədim. Telefon nömrəsini kimin verdiyini və kim olduğumu dedim. Çox somimi şəkildə: - Bəy, mən nəşriyyatın yeddinci qatında çalışıram. Nə vaxt istəsən, gələ bilərsən,- dedi. Günü, saatı vədələşib sağollaşdıq.

Vədələşdiyimiz vaxtda nəşriyyatın yeddinci qatında Azər Abdullanın çalışdığı otağın qapısını döydüm. İçəridən "buyurun" ifadəsini eşitdim. Qapını açıb içəri keçdim. Xoş bir təbəssümlə qarşılaşdım. Elə ilk görüşdən Azər müəllimə quşum qondu. Sanki yüz il bundan qabaq tanıyırdım bu insanı. Məni bu fikirə gətirən onun nurlu, işıqlı üzü, xoş təbəssümü idi. Və bir də özünə məxsus şirin danışığı. Bu danışıda yalan, şişirtmə, qeybət deyilən nəsnələrədən zərər qədər də işartı yox idi. Ona görə də Azər Abdulla adama bulaq suyu kimi təmizlik və səfaflıq təsiri bağışlayırdı. Bundan sonra Azər müəllimlə onun otağında tez-tez görüşüb dördləşməyə başladım.

Dərdimiz

tariximizin ən ağırılı yarası olan yurd yerlərimizin, ata- baba torpaqlarımızın itirilməsi idi. Azər Abdulla üçün bu böyük dərd idi.

Doğulub boya-başa çatdığı, doğmaların uyuduğu torpaq düşmənin tapdağı altında inləyir, sızlayır, göynəyir. Bu inilti, göynərti, sızıltı Azər müəllimin içindən keçir, gecələr yuxusunu orşə çökür, dincliyini, rahatlığını pozur. Hansısa bir vətənsiz, tor-

paqsız gəlib səni torpağından çıxarıb, vətənidən qovub, bura sənin yox, mənimdir deyir. Buna biz səbirlə dözüürük. Tanrı niyə bizim səbrimizi kəsmir?! Niyə bizim ürəyimizə təpər, qolumuza güc vermir?! Nə vaxta kimi düşməyə kim olduğumuzu, nəyə qadir olduğumuzu göstərməyəcəyik?!

Azər Abdulla şairdi, yazıçıdı, publisistdi. Savaşını, mübarizəsini ölümdə qələmi, dilində sözüylə apa-

rır. Amma yazı adamının ölündən bundan başqa nə gəlir ki? Topu yox, topxanası yox.

Bəzi yazarlarda

torpaq, yurd eşqi, ulus eşqindən güclü görünüb mənə. Və bəzən insanın doğulub boya-başa gəldiyi yer həsrəti içində anasını itirmiş körpə quzu tək mör-mөр mөлəyir. Uşaqlığı qoyub gəldiyi kənddə xəyalının gözəcəyi bir yer yoxdur. Düşmə hamsını silib-süpürüb. Azər müəllimin erməni vandalizmini tarixi faktlarla əks etdirən bir ssenarisini oxudum. Tarixi həqiqətlərimizi kor və kar dünyaya çatdırmaq üçün tutarlı faktıdır. Müəllif bu ssenarisi əsasında bir filimin çəkilməsinə görə dövlət qurumlarına müraciət elədi.

Filimdən ona çatacaq qonorarı da istəmədi. Hətta ssenaridəki surətlərdən birini təmənnəsiz oynamağını da dilə gətirdi. Çox-çox təəssüflər ki, bu müraciət cavabsız qaldı.

Son illər Azər müəllimin balaca otağında gözüm tək-tək rəssam işlərinə rast gəlirdim. Bu əsərlərin içərisində yağlı boya ilə çəkilmiş portretlər, mənzərələr də var idi. Doğrusu bunların kimin olduğunu da soruşurdum. Aylar, illər keçdikcə bu rəsm əsərləri çoxalırdı. Bir gün bir təsadüf nəticəsində Azər Abdullanı ölümdə firca kiminsə portretini çəkdiyini gördüm. İlahi, bu insan bu əsərin üzərində nəcə məftunluqla işləyirdi. Onun bu tamamlanmamış

əsərində həzin nəğmə, şirin peoziya, müdrik öyüd vardı. Bu portret Azər Abdullanın ata anasının portreti idi. Yaşayan portret, həyatın bir anını özündə təcəssüm etdirən portret. O, Vətənsizlik dərdini bununla yüngülləşdirirdi. Bir tərəfə baxanda buna yüngülləşmə yox, təsəlli də demək olar. Azər Abdulla üçün rəssamlıq elə belə məşğuliyyət deyil, əsl sənətkarlıqdır. Mən bir mənalı olaraq deyirəm ki,

Azər Abdulla şair, nasir, naşir olmasaydı, bəlkə də Azərbaycan rəssamlıq tarixində tanınmış, rəssamlarımızdan biri olardı. Dəfələrlə dəyərli dostumdan soruşmuşam ki, niyə fərdi sərgini keçirmirsen? Doğrusu, bunu deyəndə nə bu sərginin çətinliyini, nə də müəllifə nə verəcəyini düşünməmişəm.

Diqqətli oxucunun nəzərindən yayınmayan Azər Abdullanın son dövrlər yaradıcılığında qoca rəssam obrazı daha qabarıq görünür. Bu qoca rəssam müəllifin özüdür. Boşuna deməyiblər ki, bütün yazarlar özlərini yazır. Azər müəllim də özünü yazıb.

Çünki özünü özündən yaxşı tanıyan yoxdur. Onun "Alman dərsi" adlı iri həcmli hekayəsinə nəzər salaq: Müdrik ixtiyar gah Dədə Qorqud kimi gəncələrə öyüd verir, onları insani yola yönəldir, gah da Bakını evi bilməyən səliqəsiz, pinti, tənbel adamların çəkib yerə atdıqları siqaret kötüklərini əylib yerdən götürüb zibil qabına atır.

Bu müdirik insan

ətrafından keçənlərin ona qınayıcı baxışlarını, iradlarını belə nəzərə almır. Şəhəri, onun küçələrini, parklarını, yaşılıqlarını çirkləndirənləri mülayim şəkildə qınayır. Və beləcə yolundan azanları, Allaha bəndəlik etməyənləri bir Tanrı bəndəsi olaraq haqqa qaytarır.

Azər Abdullanın doğum günüdür. Mən də bu yazını öziz dostumun ad gününə yazdım. Yubliyanın ömür yolunu işıqlandıra bildim, bilmədim? Bildimsə, nə xoş mənə, bilmədimsə...

Azər müəllimə, doğum günün mübarək olsun deyir, ona sağlamlıq, firəvanlıq və bir də bolbol yaradıcılıq uğurları diləyirəm.